

tàtesi d'un (es)baldretar/-dertar?).

¹ Manca en tots els diccs. dels Ss. xv-xviii. Només el *Torcimany* de L. d'Aversó porta el subjuntiu *esbandischa* al costat d'*espandischa*, entre una trentena de rims en *-isca*, subjuntius la major part, però no en dona definició, i solament de l'apariament immediat dels dos mots, podem vagament deduir una connexió amb el nostre. — ² Segurament animat per la fonètica, ja defectuosa, de Spitzer. Aquest té el tort de pendre els casos d'*esbargir* i *esberit* com efecte d'una norma o tendència fonètica — quan en realitat són deguts a contaminació — i això degué animar Moll a prescindir de la segona alternativa. Menys val encara el que en diu Bruch, *Misc. Schubardt*, 1922, 27-8, i l'allusió al punt de *nd* > *ld*, que es desprèn de G. de Diego, *Contrib.*, 177. — ³ Els dos mots i arrels han estat sovint confosos. L'editor de Gilabert de Pròixita (*NCl. LXXVI*, IV.11), M. de Riquer, com sempre tan ignorant del cat. ant., imprimeix a tort *m'esbandesch* per *m'esbaudesch* amb el sentit de 'm'esbargeixo'. R. Lapesa (*RFE* XVIII, 114) comenta *esbaldir* en el *Libro de Alexandre* (O, 734b) amb el sentit de 'proferir expressions audaces', on hi ha un altre cas de coincidència de *BALD* amb *bandir* i *EXPANDERE*. En el mall. *baldor* = *abundor* es produeix també una suma semblant, amb la diferència que ací es tracta de la família d'*ABUNDARE*.

Esbandrimen, *esbandrir*, V. *esbandir* *Esbanyar*, *esbanyat*, *esbanyegada*, V. *banya* + *Esbarafustiar-se* 'esgavellar-se, desballestar-se' ribag. («*es dias de* las festas tot *s'esbarafustija*», Sant Esteve del Mall, 1957), vcg. DCEC (DESBARAJUSTAR) *Esbarallarse*, V. *baralla* *Esbarar*, V. *esvarar* *Esbarbar*, V. *barba*

+ESBARDAL, 'tanca per defensar el bestiar', mot local del Migjorn valencià, que sembla ser un mosarabisme arabitzat provinent del ll. *PARIETALE*, emprat com a col·lectiu de *PARIES*, -*ETIS*, 'paret, mur': pronunciat **partál* pels mossàrabs, els moriscos arabitzats en farien *al-bartál*, amb el *ʔ* àrabí canviat després normalment en *d* catalana, i **arbardal* > *asbardal* (amb la coneguda dissimilació d'*esmorzar*, *esbergínia*, *escarxofa*, etc.). El mot és viu en les valls altes de la comarca de Dénia, on vaig sentir-lo diverses vegades, especialment a la Vall d'Ebo, designant una forta tanca de pedres, etc., que defensava dels llops, raboses, fagines, el bestiar que acampa al ras (1962): l'*Azbar-dal de Ribes* rodeja un massís ample, a la capçada del qual deixaven les raberes i escamots; en el *Xelibre* m'ensenyaren un *asbardal* que «ve del temps dels moros», i encara un altre. *PARIETALIS* fou usat entre altres per Marcellus Empíricus com a adjectiu, aplicat a una construcció, i també a la *parietalis herba* 'parietària, morella roquera'.

Esbardàs, V. *esbarzer*

ESBARDELLAR-SE o ESBARDELLAR, 'clivellar-

se, esclatar, badar', equivalent del fr. dial. *ébardeler* 'esclafar' (Picardia, Normandia), derivat del tipus pre-romà *bard* 'argila, terra, fang', especialment el de construir o fer terrissa, que és sobretot occità i arag. *bardo*, variant fonètica del cast. *barro*, d'origen pre-romà. □ 1.ª doc.: c. 1890.

Ja n'he dit alguna cosa a *BARD I*, però serà útil d'ampliar-ho. «Vaig veure que corriem de dret vers un niell --- sens dubte ens hi anàvem a *esbardellar*» en la narració de la tempestat d'*El Rem de Trenta-quatre* de JRuyra (*Pinya de Rosa* II, 98); «una plaça d'ensiam, tomàtechs --- y seba *esbardellada*» en J. M. del Bosch (*Lo Segador*, DBal.). Fora d'això el mot no fou recollit pels diccionaris, fins a Vogel (1911), que recull de les seves lectures *esbardellarse* «zerspringen, zersplittern», probablement trobant-lo en Ruyra; *AlcM* hi afegeix «li havia *esbardellat* com una mangrana la closca de son nebot», en el vallespienc J. de Sant Salvador (1912). És un mot especialment viu a tot el bisbat de Girona i no estrany als d'Elna i Barcelona. Tant el *DFA*, com *AlcM* em semblen reforçar massa el matís de violència en llurs definicions, Fabra prob. guiat per Ruyra, que recordava l'ús que n'havia fet i devia donar-li els exs. que aquell cita: «el vent ha *esbardellat* aquesta finestra», «els carlins *esbardellaren* la porta a cops de destrals».

Però el recordo ben viu des de sempre en l'ús de la meua família (de lèxic tant o més gironí i alt-empordanès que barceloní) i per tant puntualitzo: molt més usat com a reflexiu que com a transitiu, i dit especialment de les clivelles i esquerdes que s'obren, sense rompre del tot la superfície, en objectes de terrissa o pisa, en vegetals de crosta prima, en recipients de tota mena (fins naus, d'on l'ex. de Ruyra, el de Santsalvador): p. ex. «aquesta gerra, aquesta semal està tota *esbardellada*», «com que se li *esbardellava* la guardiola, la va haver de reforçar amb uns filferros»; d'un article de J. Caralt en *La Voz de Malgrat* (1-viii-1964): «preparar un sot no molt fondo, posar-hi una ambosta de pinassa, calar-hi foc, i ai damunt les pinyes, per torrar-les: així comencen a obrir-se, i, amb l'ajuda d'unes pedres s'acaben d'*esbardellar*, per treure'n els pinyons».

En tot cas l'equivalència «esberlar», «trencar per contusió o xoc», que li atribueix *AlcM* no és justa: es tracta si de cas de contusions poc fortes, i en cap cas arriba a equivaler en violència al verb *esberlar*, que suposa un desadherir-se total en dues parts. Quant a la 2.ª acc. d'*AlcM*, l'he de recusar com a totalment impròpia i deguda a algú que té poc viu el coneixement del mot i hi fa una confusió de sentit amb el parònim *esbadellar*. Mai *esbardellar* no s'ha dit d'una flor que es bada. Per això mateix podem descartar enterament i sense cap dubte l'etimologia que *AlcM* atribueix a *esbardellar* per encreuament d'*esberlar* amb *esbadellar*.

La bona etimologia la donà breument, tot passant, Wartburg (*FEW* I, 265b43); és un derivat del tipus pre-romà **BARRUM/BARDUM* 'argila, fang' («*lehm*»). Per la meua part faig notar que el nostre mot és un